

emcdda.europa.eu

Drogurile în obiectiv

Informare a Observatorului European pentru Droguri și Toxicomanie

ISSN 1830-5393

Consumul de khat în Europa: implicații pentru politica europeană

Frunzele de khat se cultivă în regiunile muntoase ale Cornului Africii, Arabiei de Sud și de-a lungul coastei Africii de Est. În unele regiuni din Etiopia, Kenya, Somalia și Yemen, băștinașii mestecă de secole frunze de khat datorită proprietăților ușor stimulante, pentru mulți reprezentând o componentă firească a vieții sociale. În mod tradițional, khat-ul era folosit cu precădere de bărbați în timpul ritualurilor comune de khat. Într-un interval de aproximativ o oră, consumatorul intră într-o stare de excitație fiziologică și de euforie. Aceasta este urmată de o fază mai liniștită și meditativă, care face loc unei calmări treptate, care poate include neliniște, iritabilitate și melancolie. Tradițional, în regiunile învecinate celor în care se cultivă

khat s-au manifestat modele de consum integrate din punct de vedere cultural, stimulând expresia artistică în arhitectură, artizanat, poezie și muzică. De la sfârșitul secolului al XIX-lea, îmbunătățirile succesive aduse infrastructurii transporturilor au condus la deschiderea de noi piețe de khat. Recent, migrația masivă a populației din Cornul Africii a fost asociată cu extinderea consumului de khat în țările vecine, în Europa și în restul lumii. Modelele de consum contemporane tind să fie mai puțin formale și pot prezenta forme mai excesive. Această tendință poate fi rezultatul unei erodări a factorilor culturali de protecție care, în trecut, contribuiau la reglementarea consumului. Deși nu există statistici exacte

privind persoanele care consumă periodic khat la nivel mondial, cifra estimată se ridică, totuși, la 20 de milioane.

În comunitățile de migranți din Africa subsahariană, consumul de khat este frecvent și, de asemenea, deseori neglijat. Trebuie să ne asigurăm că persoanele care lucrează în aceste comunități înțeleg necesitatea identificării și combaterii oricăror consecințe negative ale consumului acestei substanțe.

Dr. João Goulão,
președintele Consiliului de
administrație al OEDT

Definiție

Khat reprezintă frunzele și vlăstarii tineri și fragezi din planta khat (*Catha edulis*). Khat poartă numeroase denumiri, inclusiv „qat” (Yemen), „jad” sau „chad” (Etiopia, Somalia), „miraa” (Kenya) sau „marungi” (Uganda, Rwanda). Frunzele tinere și vlăstarii fragezi se mestecă, iar cocoloșul rezultat se ține între măsele și obraz.

Prezentarea pe scurt a principalelor probleme

1. Khat-ul conține substanțe stimulante cu proprietăți asemănătoare amfetaminelor. În formă pură, aceste substanțe sunt controlate la nivel internațional, însă frunzele nu.
2. În Europa, doar unele țări au instituit proceduri de control pentru khat, o consecință a acestui fapt fiind înființarea unor rețele atât legale, cât și ilegale de transport. În pofida datelor insuficiente privind comerțul internațional, consumul și capturile de khat, acestea indică faptul că piața de khat din UE este în creștere.
3. Khat-ul este utilizat, în principal, de membrii primei generații de imigranți din Africa subsahariană, existând puține indicii ale răspândirii acestui obicei și la alte comunități. Informațiile privind gradul de răspândire, modelele de consum și consecințele utilizării sunt limitate.
4. Drogul khat este un subiect controversat în rândul grupurilor de migranți. Unii susțin că acest drog contribuie la menținerea coeziunii culturale, în timp ce alții îl contestă cu argumente religioase și sociale. În prezent, nu există date de cercetare privind consecințele socioeconomice ale consumului de khat.
5. În ultimele trei decenii, khat a devenit o sursă importantă de locuri de muncă, venituri și profit în țările producătoare din jurul Cornului Africii.

1. Farmacologia drogului khat

Constituenții psihoactivi conținuți în frunzele de khat includ catinona (aminopropiofenona), catina (norpseudoefedrina) și norefedrina, însă întreaga gamă a compușilor rămâne în mare parte nestudiată. Catinona este similară amfetaminei în ceea ce privește structura chimică, precum și efectele sale biochimice și comportamentale, deși cu o intensitate redusă aproape la jumătate. De obicei, o cantitate de 100-300 g de frunze de khat se mestecă timp de trei până la șase ore. Conținutul de catinonă poate varia între 30 și 200 mg pentru 100 g de frunze proaspete; prin mestecare se extrage până la 90 % din acest conținut de catinonă, ceea ce corespunde unei doze minime spre medie de amfetamină. Modul lent și laborios de ingestie limitează, însă, doza cumulativă și nivelurile maxime din plasmă. Întrucât catinona este foarte instabilă și se descompune în 72 de ore de la recoltarea frunzelor, acestea sunt preferate în stare proaspătă. Catinona și catina, precum și unii dintre derivații sintetici ai acestora (de exemplu, metcatinona), sunt substanțe controlate în temeiul Convenției internaționale asupra substanțelor psihotrope (1971), însă frunzele de khat nu fac obiectul niciunui control. Au existat mai multe încercări de a include khat-ul în planificarea internațională, însă o analiză aprofundată recentă efectuată de Comitetul de experți al Organizației Mondiale a Sănătății în problema dependenței de droguri a relevat că nu există suficiente dovezi în acest sens.

2. Legalitatea și comerțul de khat în Europa

Cele mai recente date disponibile indică faptul că în 15 state membre UE și în Norvegia (a se vedea harta) drogurile khat sunt supuse controlului, fiind considerate ilegale. În schimb, Țările de Jos și Regatul Unit au adoptat un regim tolerant, permițând importurile, comerțul și consumul de khat ca produs vegetal. Recent, Consiliul Consultativ din Regatul Unit privind abuzul de droguri și experții din Țările de Jos au recomandat menținerea situației de legalitate. În celelalte 10 state membre, situația în ceea ce privește khat nu este controlată.

Nu există informații sigure privind importurile în UE sau fluxurile intraeuropene de khat. Cele două puncte principale de intrare sunt Londra (unde se estimează că anual se importă aproximativ 300 de tone de khat provenind, în principal, din Kenya și Etiopia) și Amsterdam. În unele țări, numărul capturilor de khat aproape că s-a dublat în ultimii cinci ani. De exemplu, în Germania și Suedia au fost capturate 30 și respectiv 11 tone de droguri khat numai în 2008, în timp ce în Norvegia s-au capturat 8 tone în 2007. Cantități tot mai mari sunt capturate pe traseele de legătură dintre Țările de Jos și țările scandinave. De asemenea, s-au înregistrat capturi de khat în aeronavele care zboară spre America de Nord, indicând rolul UE de punct de tranzit către alte destinații.

3. Consumul de khat în Europa

Pe teritoriul UE, consumul de khat se limitează la imigranții din țările aflate în vecinătatea Cornului Africii. Planta este uneori disponibilă prin comerțul online din ce în ce mai dezvoltat în grupa de produse „plante halucinogene”, dar rata consumului în afara comunităților de migranți este extrem de redusă. S-au efectuat studii privind consumul de khat în Danemarca, Germania, Spania, Italia, Suedia, Regatul Unit și Norvegia, consumul în rândul comunităților somaleze și yemenite din Regatul Unit fiind descris în detaliu. Studiile europene nu asigură o bază solidă pentru estimarea gradului de răspândire, însă pot oferi o imagine a modelelor de consum. De regulă, studiile indică niveluri relativ ridicate ale consumului actual (34-67 %), cu până la 10 % utilizatori zilnici, mulți dintre aceștia întrunind unele criterii de dependență. Deficitele de cunoștințe din acest domeniu rămân semnificative și există puține informații despre consecințele consumului asupra vieții sociale și sănătății. De exemplu, există o serie de dovezi privind turismul cu droguri khat, de exemplu, somalezii din peninsula Scandinavă și vizitatorii din Orientul Mijlociu care consumă khat la Londra.

De asemenea, datele rezultate din cercetări sugerează apariția unei separări a modelelor de consum pe criterii de generații. Majoritatea persoanelor care mestecă în mod regulat frunze de khat au dobândit obiceiul

înainte de a veni în Europa. La imigranții din a doua generație, consumul de khat este mai puțin frecvent. Acesta reprezintă un factor important în analiza potențialului de răspândire în viitor, fiind, probabil, influențat de numărul de bărbați din prima generație proveniți din țări consumatoare de khat raportat la populația totală.

© Mara Truog

Frunze de khat

În Țările de Jos și Regatul Unit, unde drogul khat este o marfă legală, consumul are de obicei loc în cafenele numite „mafrish”, care servesc drept centre sociale și unde se servesc băuturi răcoritoare, mâncare, khat și se privește la televizor. Cafenelele mafrish oferă ocazia de a schimba informații, de a afla noutăți din țările de origine, precum și de a desfășura alte activități comunitare. Centrele comunitare sau apartamentele particulare pot fi, de asemenea, utilizate ca locații pentru sesiunile de consum de khat. Acesta poate fi achiziționat din magazine de fructe și legume, băcănii și chiar de la chioșcurile de ziare. În Suedia, în schimb, vânzările de khat acoperă comerțul cu alte droguri, având loc la marginea spațiilor publice, precum parcurile de mașini. În timpul iernii se închiriază locuințe particulare pentru sesiunile de consum de khat, iar parcurile publice sunt utilizate numai pe timpul verii. Specificitatea culturală a consumului de khat afectează controlul efectuat de poliție, iar în unele țări în care legea este aplicată cu strictețe s-a ajuns la tensiuni între comunitățile de migranți și poliție.

4. Consecințele consumului de khat asupra sănătății

Numeroase probleme de sănătate somatică și mintală au fost asociate consumului de khat. Cu toate acestea, cercetările asupra

drogului khat sunt abia la început și există puține informații solide cu privire la acest subiect. În general, consumul moderat de khat nu este considerat nociv. Efectele adverse grave, cum ar fi stările psihotice induse de khat, sunt, de obicei, asociate consumului excesiv. Potențialul de dependență al drogului rămâne insuficient înțeles și, cu toate că forma de dependență pare, în general, relativ ușoară în comparație cu alte substanțe psihoactive, unii utilizatori manifestă modele compulsive de dependență similare celor întâlnite la persoanele dependente de substanțe stimulative. Există din ce în ce mai multe dovezi care atestă că drogurile khat pot agrava problemele de sănătate mintală preexistente și că pot declanșa psihoză și comportament agresiv, în special la persoanele predispuse spre astfel de reacții. Consumul cronic de khat s-a demonstrat a fi asociat unor grave probleme de sănătate, însă de multe ori este dificil de stabilit impactul relativ al drogului propriu-zis în legătură cu alți factori de risc ce pot fi, la rândul lor, asociați consumului, precum fumatul, regimul alimentar necorespunzător sau reziduurile de pesticide. Consecințele somatice negative asociate consumului de

droguri khat includ: probleme ale mucoaselor, hipertensiune, complicații cardiovasculare, ulcer duodenal, disfuncție sexuală, hepatotoxicitate și copii cu greutate redusă la naștere pentru mamele consumatoare de khat. Cu toate acestea, per ansamblu, dovezile nu permit stabilirea în mod concludent a unei cauzalități. De asemenea, argumentul privind posibilele utilizări medicale nu a fost cercetat în profunzime. Clar este faptul că specialiștii din domeniul medical care ar putea trata membrii comunităților de migranți dețin de multe ori cunoștințe insuficiente despre problemele de sănătate ce pot fi puse pe seama consumului acestui drog.

5. Dezbaterea pe tema khat în Europa

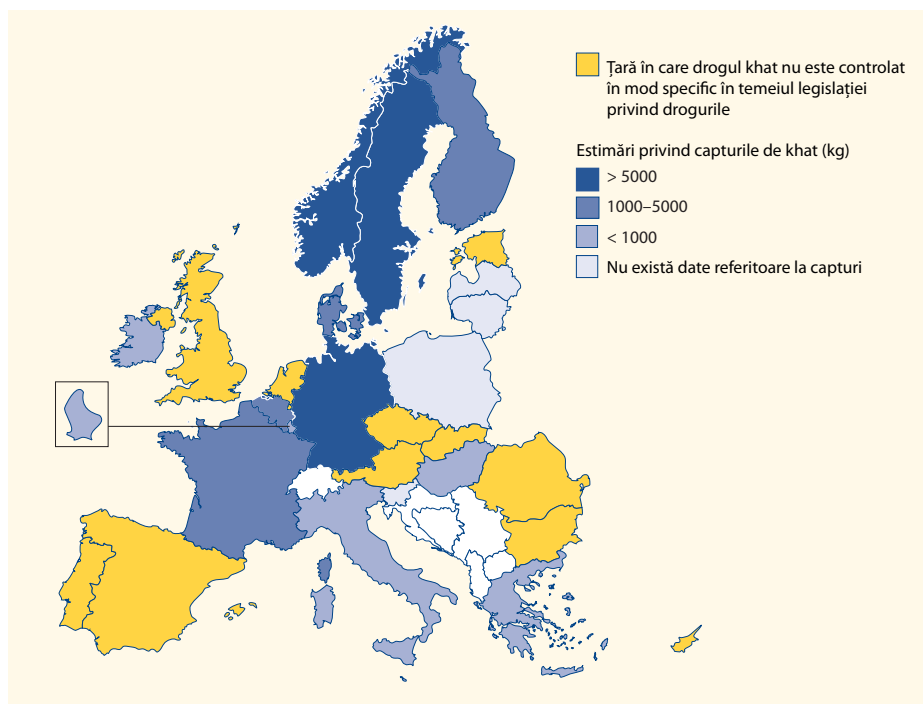
Încă de pe vremea coloniilor, utilizarea drogului khat era privită de europeni ca având efecte negative asupra sănătății și productivității. O altă preocupare, apărută după introducerea drogului în țările europene, a fost aceea că utilizarea acestuia s-ar putea răspândi de la grupurile de migranți la populația majoritară. În cadrul

comunităților de migranți din Europa, khat-ul a devenit un subiect controversat, fiind privit de mulți ca parte a moștenirii lor culturale și contestat de alții din motive religioase. În timp ce învățații islamiști acceptă de secole acest drog, apariția fundamentalismului islamic a creat, în prezent, o atmosferă de intoleranță față de acest obicei în unele curente de gândire. De asemenea, militanți din cadrul ONG-urilor, care pun o serie de probleme sociale pe seama consumului regulat de khat de către bărbați, au organizat proteste împotriva consumului acestui drog. Acest aspect este dificil de cuantificat. Dintr-o perspectivă științifică și pe baza datelor disponibile în prezent, nu este clar în ce măsură destrămarea familială, nivelurile ridicate de șomaj, nivelul redus de educație și izolarea reprezintă în sine produsul consumului de khat sau rezultă dintr-o vulnerabilitate structurală a comunităților de migranți dezavantajate și vulnerabile.

6. Avântul și dezvoltarea economică în centura de cultivare a khat-ului

În ultimii ani, producătorii de khat din Etiopia, Kenya și Yemen au cunoscut o extindere dramatică a piețelor lor interne și de export. În perioada 2003-2004, exporturile de khat au fost estimate la aproximativ 15 % din câștigurile din exporturi realizate de Etiopia (aproximativ 413 milioane USD între 1990 și 2004), plasându-se pe locul doi în rândul mărfurilor exportate. În țările cultivatoare de khat, producția, transportul, prelucrarea și vânzarea acestui drog reprezintă surse importante de locuri de muncă. În prezent, cultivarea khat-ului se extinde spre regiuni agricole netradiționale din Etiopia, Kenya, Africa de Sud, Sudan și Uganda. Spre deosebire de cafea, bumbac și cacao, prețurile la khat au înregistrat doar fluctuații modeste, oferind agricultorilor un mijloc de trai sigur. Datorită rezistenței la secetă și a cerințelor de lucru reduse, khat-ul constituie o opțiune atractivă pentru producătorii din zonele rurale. În țările producătoare, culturile intensive în scopul comercializării au condus la consecințe majore pentru mediu și la preocupări privind securitatea alimentară. Recent, au fost propuse programe de reducere a cererii de khat, care, însă, până în prezent nu au fost puse în aplicare la scară largă.

Legalitatea khat în statele membre UE și Norvegia și statistici privind capturile, în măsura disponibilității acestora

Notă: Ungaria nu are instituit un control pentru khat, însă deține date privind capturile datorită controlului instituit asupra catinonelor.
Sursa: Griffiths et al., 2010, *Journal of Ethnopharmacology* (Jurnalul de Etnofarmacologie) (actualizat cu cele mai noi date disponibile).

Drogurile în obiectiv este o serie de informații cu privire la politicile proprii, publicată de Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (OEDT) din Lisabona. Informările sunt publicate periodic, atât în cele 23 de limbi oficiale ale Uniunii Europene, cât și în norvegiană și turcă. Limba originalului: engleza. Orice fragment poate fi reprodus cu condiția menționării sursei.

Pentru abonamente gratuite, vă rugăm să specificați cerințele prin e-mail la adresa: publications@emcdda.europa.eu

Cais do Sodré, 1249-289 Lisabona, Portugalia
+351 211210200 • Fax +351 218131711
info@emcdda.europa.eu • www.emcdda.europa.eu

Concluzii și considerente privind politicile

1. Grosimea, instabilitatea substanțelor active și modul de administrare a khat asigură incompatibilitatea acestuia cu cerințele principalilor consumatori de droguri din Europa. Prin urmare, posibilitatea răspândirii pe piața mai largă a drogurilor pare limitată.
2. Piețele europene de khat par să cunoască o dezvoltare, însă sursele de date sunt slabe, indicând necesitatea de îmbunătățire a monitorizării. Disponibilitatea unor date mai bune ar contribui cu informații la dezbateră în ceea ce privește metoda de abordare a unor probleme precum traficul transfrontalier, evitând, totodată, scoaterea în afara legii a unui grup social deja vulnerabil. Aceasta ne-ar ajuta, de asemenea, să înțelegem mai bine cum să răspundem la consumul de droguri din comunitățile de migranți.
3. Khat se consumă, în principal, în comunitățile de migranți din Europa, care trebuie mai bine informate cu privire la potențialele consecințe medicale, sociale și juridice ale acestuia.
4. Consumul de khat poate determina probleme de sănătate și de ordin social. Cadrele medicale și asistenții sociali din Europa trebuie să aibă posibilitatea să identifice pericolele legate de khat și să instituie strategii privind protecția grupurilor vulnerabile de consumatori.
5. Importanța economică a khat în țările producătoare a crescut, parțial datorită intensificării comerțului către UE. Politicile privind dezvoltarea și controlul drogurilor pentru aceste țări necesită coordonare și conștientizarea impactului potențial al măsurilor europene de control.
6. Numărul consumatorilor de khat din Europa pare să fie în creștere, însă amploarea și natura problemei este insuficient înțeleasă. Prin urmare, sunt necesare cercetări pentru o mai bună evaluare a pieței de droguri, a modelelor de evoluție a consumului, precum și a amplorii oricăror consecințe socioeconomice și asupra sănătății.

Surse principale

Anderson, D., Beckerleg, S., Hailu, D., Klein, A. (2007), *The Khat Controversy: Stimulating the Debate on Drugs*, Berg, Oxford.

Feyissa, A.M., Kelly, J.P. (2008), „A review of the neuropharmacological properties of khat” („Analiza proprietăților neurofarmacologice ale khat-ului”), *Progress in Neuro-Pharmacology and Biological Psychiatry* 32 (Progresele neurofarmacologiei și psihiatriei biologice nr. 32), pp. 1147-1166.

Griffiths, P., Lopez, D., Sedefov, R., et al. (2010), „Khat use and monitoring drug use in Europe: The current situation and issues for the future” („Consumul de khat și monitorizarea consumului de droguri în Europa: situația actuală și problemele de viitor”), *Journal of Ethnopharmacology* (Jurnalul de Etnofarmacologie), volumul 132, ediția 3, pp. 578-583.

Klein, A. (2008), „Khat in the Neighbourhood - Local Government Responses to Khat Use in a London Community” („Khat-ul în vecinătate - Reacțiile guvernelor locale la consumul de khat într-o comunitate londoneză”), *Substance Use and Misuse* (Consumul și abuzul de substanțe), volumul 43, pp. 819-831.

Penning, E. J. M., Opperhuizen, A., van Amsterdam, J. G. C. (2008), „Risk assessment of khat use in the Netherlands. A review based on adverse health effects, prevalence, criminal involvement and public order” („Evaluarea riscurilor consumului de khat în Țările de Jos. Analiză bazată pe efectele adverse asupra sănătății, răspândire, implicare penală și ordine publică”), *Regulatory Toxicology and Pharmacology* 52 (Toxicologie reglementară și farmacologie nr. 52), pp. 199-207.

Warfa, N., Klein, A., Bhui, K., Leavey, G., Craig, T., Stansfeld, S. (2007), „Khat use and mental illness: a critical review” („Consumul de khat și bolile mintale: analiză critică”), *Social Science and Medicine* 65 (Știința și medicina socială nr. 65), pp. 309-318.

Informații pe internet

The British Home Office (2005), Advisory Council for the Misuse of Drugs [Ministerul de Interne din Regatul Unit (2005), Consiliul Consultativ privind abuzul de droguri]

<http://www.homeoffice.gov.uk/publications/drugs/acmd1/khat-report-2005/>

European Science Foundation (2009) [Fundația Europeană pentru Știință (2009), site-ul conferinței]

<http://www.esf.org/activities/esf-conferences/details/2009/confdetail274.html?conf=274&year=2009>

PNUD, IPC-IG (2007), „Should Khat be banned? The Developmental Impact.” („Khat-ul ar trebui interzis? Impactul asupra dezvoltării”)

<http://www.ipc-undp.org/pub/IPCOnePager40.pdf>

Banca Mondială (2007), „Towards Qat Demand Reduction” („Pentru reducerea cererii de qat”)

http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDS/IB/2007/06/26/000090341_20070626112355/Rendered/PDF/397380YE.pdf

OMS (2006), Expert Committee on Drug Dependence (Comitetul de experți în problema dependenței de droguri)

http://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/4.4KhatCritReview.pdf

Oficiul pentru Publicații

EDITURA OFICIALĂ: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
© Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie, 2011

DIRECTOR: Wolfgang Götz

AUTORI: Michael Odenwald, Axel Klein, Nasir Warfa

REDACTOR: Marie-Christine Ashby

CONCEPȚIE GRAFICĂ: Dutton Merryfield Ltd, Regatul Unit

Printed in Luxembourg